Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via San Daniele, 88
Tel. 41820 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIR TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

971
ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA
Via San Francesco,20
T R I E S T E

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

Sped. in abb. postale II. gruppo - I.P.I. 70%

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 700 lir - letna 1200 lir - Za inozemstvo: polletna 1200 lir - letna 2000 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 100 lir

Leto XX - N. 11 (413) | Udine, 15. junija 1969 | Izhaja vsakih 15 dni

ČAS JE ZA RESNO DELO

ZBOLJŠATI ŽIVLJENJSKE RAZMERE PREBIVALSTVA V BENEŠKI SLOVENIJI IN REZIJI

Probleme gorskih področij je treba predočiti in rešiti z ustreznimi sredstvi in čim hitreje, če hočemo zavreti pošastno izumiranje prebivalstva in ustvariti temelje za učinkovito ekonomsko in socialno obnovo

Že večkrat smo se ukvarjali s problemi, ki razjedajo Beneško Slovenijo in Rezijo, ozemlje torej, ki ga naseljuje kakih štirideset tisoč državljanov slovensko govorečega prebivalstva, predvsem pa smo se ukvarjali s problemom gorskih področij, ki je v bistvu istoroden za prebivalstvo obeh omenjenih področij.

Ukvarjali smo se in še se bomo ukvarjali s tem problemom, ker nagonsko slutimo pri tem najtesnejšo sorodnost z našimi stvarmi: z našimi ljudmi, z našim ozemljem, z našimi tradicijami; in to ne iz kakšnega ozkosrčnega egoizma, temveč navoljo tiste neskončne, neporušljive ljubezni, ki nas veže z našimi koreninami in našimi zgodovinskimi in kulturnimi tradicijami, zaradi katerih se, to lahko rečemo, čutimo ponosne in zaradi katerih predvsem gledamo in razmišljamo o prihodnosti, o neposredni bodočnosti Beneške Slovenije in Rezije, ki štejeta med najbolj zaostali področji videmske pokrajine ter zato tudi med najbolj zapuščene in opustele predele, ki terjajo pomoč sleherne vrste.

Problem gorskih področij, kot tudi ostalih, mora biti seveda v prvi vrsti v najtesnejši pristojnosti dežele; in tudi bo, tako upamo, če bosta vlada in deželni svet ostala zvesta napovedim, danim ob začetku njunega delovanja, ko sta spoznala nujnost, dodamo pa tudi lahko obveznost, začeti s konstruktivno politiko do gorskih področij in njihovega prebivalstva.

Po našem mišljenju je treba reševati probleme gorskih področij ob upoštevanju tako ekonomskih aspektov v okviru agrarnega, živinorejskega in gozdnega sektorja ter sektorja varovanja tal (pa tudi odnose do hudih vojaških služnosti) kot socialnih in človeških problemov, ki so tudi njihov del.

Logično je, da mora vse to stremeti k temu, da bi učinkovito zboljšali življenjske razmere prebivalstva gorskih področij; brez nadaljnjega je vse to mogoče zboljšati z organskim programiranjem in intervencijskimi odločbami zboljšanja gozdnopašniške aktivnosti in profesionalne usposobljenosti, hkrati pa z rednim šolanjem v materinem jeziku ter seveda tudi s skrajnim dajanjem prednosti gradnji ljudskih stanovanj: novih hiš za revne ter sanacijo zanemarjenih hiš, ki so številne, med njimi so seveda tudi takšne, ki ne ustrezajo bivanju in so zato nevarne, končno pa z dajanjem prednosti tudi turizmu.

Ne smemo pozabiti, da sta kmetijstvo in gozdarstvo še vedno glavno krajevno bogastvo, in to je bil morda vzrok za odobritev deželnega zakona, ki je oživil « Komite svetovalcev za razvoj gorskih področij » in za « Komisijo za ekonomijo gorskih področij », torej organov, ki imata trajen značaj.

Prvi organ ima študijske naloge in utrditev vodilnih linij in programov z enotnim pogledom ter koordinirano akcijo glede problemov gorskih področij; drugi organ pa ima posvetovalne funkcije za usmeritev in vzpodbujanje «Komiteja svetovalcev», medtem ko mora urad za kmetijstvo opozarjati na probleme in dajati sugestije za rešitve s strani ustreznih predstavnikov produktivnih sektorjev in javne uprave.

Zato tako mi, in z nami prebivalstvo Beneške Slovenije in Rezije, hočemo verjeti besedam odvetnika Antonia Comellija, deželnega svetovalca:

« Dežela, v pričakovanju objave deželnega načrta o razvoju, aktivno deluje z voljo in prizadevanjem za ponovno potrditev in okrepitev prioritetne razvrstitve in upravičene nujnosti prednosti gorskih področij glede na njihovo ekonomsko in socialno obnovo ».

Odvetnik Comelli, ki dobro pozna naše področje, je upravičeno zatrdil « da so bistvene težave gorskih področij v neravnovesju med prebivalstvom in lokalnim bogastvom in jih je moč uravnovesiti predvsem z ustvarjanjem (kakor smo to podpirali mi in bomo še naprej podpirali) na kraju samem novih delovnih mest, da bi tako omejili odhod emigrantov in povečali povprečen dohodek prebivalstva ».

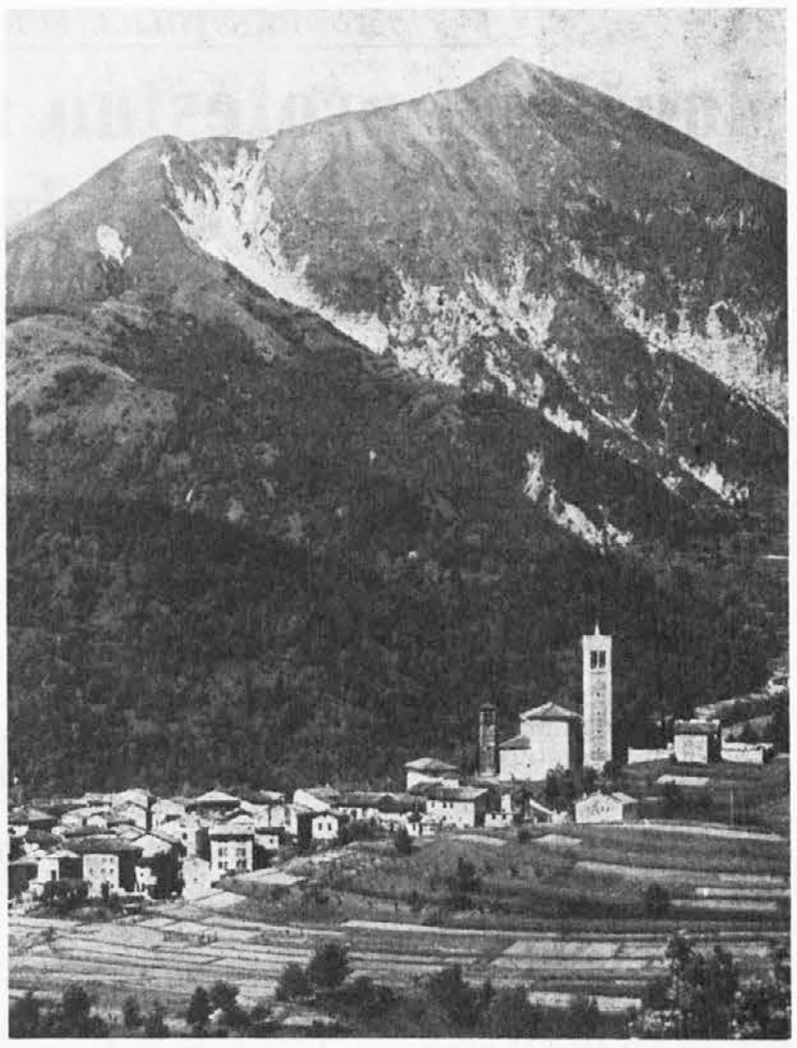

Pogled na hribovsko vas Brdo v Terski dolini.

ODLOČITEV PO VOLJI LJUDSTVA

Konec aprila letos je začel veljati zakon o priključitvi Učeje k občini Brdo v Terski dolini. S tem je postalo 200 občanov Učeje novih prebivalcev omenjene občine. Kljub temu, da je bila Učeja dolga desetletja pod občino Rezija, pomeni najnovejši akt vsekakor korak naprej v ekonomskem razvoju tega kraja.

Prebivalstvo prizadetega kraja je namreč soglasno izrazilo željo priti pod okrilje občine Brdo. To je tudi razumljivo, saj Učeja geopolitično in ekonomsko gravitira na Tersko dolino, ker jo z njo vežejo naravne prehodne komunikacije, medtem ko je bila doslej geografsko izolirana od občine v Reziji.

Kljub volji prebivalstva pa je občina v Reziji sprožila ustavni spor za razveljavitev zakona o priključitvi Učeje k občini Brdo. Verjetno zasleduje občina Rezija svoje gospodarske interese, ki se kažejo v dohodkih na gozdove in sploh v katastrskih prispevkih. Da bo slika bolj jasna, povejmo, da obsega občina Rezija čez 11.000 hektarjev površine od katere odpade 8.000 hektarjev na zemljišče, ki je občinska last, od katere sta kar dve tretjini gozdov. Pretežni del občinskih gozdov občine Rezija pa je sedaj prišel v last občine v Brdu.

Najboljši komentar k pravilnosti zakonske odločitve o pripadnosti Učeje občini Brdo pa pričajo tile podatki: Učeja je oddaljena po naravni poti od Brda v Terski dolini 12 km, od Žage v Gornjem Posočju (Slovenija) 6 km, od Ravence v Rezjanski dolini, kjer pe sedež občine pa kar 80 km.

Podrobneje bomo o teh problemih pregovorili v naslednjih številkah.

PROSLAVA 25-LETNICE ITALIJANSKE UNIJE V UMAGU

Narodne manjšine so faktor prijateljskega sodelovanja med narodi in državami

Preteklo nedeljo se je vršila v Umagu slovesna proslava 25-letnice ustanovitve Italijanske unije za Istro in Reko, katere se je udeležila izredna množica ljudi iz to in onkraj meje. Italijanska unija je, kakor vemo, osrednja organizacija italijanske manjšine v Jugoslaviji. Zaključnega zborovanja, ki so ga bogatili nastopi raznih kulturno-prosvetnih skupin, so se poleg pripadnikov italijanske narodnostne skupine udeležili tudi številni zastopniki hrvaškega in slovenskega prebivalstva, s katerim živi italijanska manjšina v enakopravni skupnosti.

Slavnostni govor je imel član sveta federacije Edvard Kardelj, ki je opozoril na bratsko sožitje pripadnikov treh narodov v Istri. Na teh tleh — je dejal — so že stoletja živeli in tudi zdaj žive ljudje, ki govore tri različne jezike, pripadajo različnim narodom in so pod vplivom treh nacionalnih kultur. Poudaril je, da bo tako tudi v bodoče, ne samo zato, ker ideja socialističnega humanizma sama po sebi nasprotuje raznarodovanju in asimilaciji, marveč tudi zato, ker prav takšna Istra, v kateri se medsebojno povezujejo in prepletajo materialne, družbene in kulturne stvaritve treh narodov, daje svoj največji in specifični doprinos k bogastvu misli in kulture narodov Jugoslavije.

Pri tem je Kardelj posebej naglasil, da se ta enotnost «ne dosega s podrejanjem ali omejevanjem pravic in pogojev narodnega obstoja in samostojnega razvoja drugega naroda, niti z odpovedovanjem boju za popolno uveljavljanje pravic in razvoja jezika, kulture in vseh drugih oblik obstoja svojega naroda, marveč prav priznanje takih pravic in pogojev postaja eno izmed izhodišč in sestavina boja za osvoboditev dela in delovnega človeka».

Ko je orisal vlogo Italijanske unije med zadnjo vojno, je Kardelj nakazal tudi njene sedanje naloge pri kovanju bratstva in enotnosti ter ugotovil, da s tem ne bo prispevala samo h kulturnemu in družbenemu napredku italijanskega prebivalstva, marveč tudi k družbenemu napredku in kulturi vseh narodov Jugoslavije, posebej h krepitvi občutka prijateljstva in bratstva.

Takšna smer notranjega razvoja — je ob koncu izjavil Kardelj — je velikega pomena tudi za mednarodne odnose Jugoslavije, zlasti s sosednjimi državami, kjer žive narodne manjšine. Sodobni razvoj gospodarstva, prometa, sredstev množičnih komunikacij in kulture kakor tudi splošna težnja po krepitvi miru in enakopravnega mednarodnega sodelovanja, najbolj zbližujejo ljudi in narode in trajno zmanjšujejo moč državnih meja. «S takšnim razvojem, če ga spremlja tudi ustrezno ozračje političnega zaupanja, se znatno zboljšujejo pogoji življenja in obstoja narodnih manjšin. Vloga samih narodnih manjšin v vsaki deželi, zlasti če sloni njihovo življenje in razvoj na svobodi in enakopravnosti, pa postaja čedalje močnejši faktor prijateljskega sodelovanja med narodi in državami».

ZA ZAŠČITO SLOVENSKE TOPONOMASTIKE

Zakaj so opustili v uradnih listinah ime Slavia

Namerno izpuščanje ime "Slavia„ je dokaz, da hočejo italijanske oblasti zakriti, da tudi v videmski pokrajini živijo državljani slovenskega jezika

Ime naše dežele, Beneške Slovenije, je primeroma še novo v slovenskem slovstvu, v furlanskem ga pa sploh ne poznajo, kajti v rabo je prišlo šele po letu 1848 in sicer ob pričetku italijanskega «Risorgimenta». In temu se ni čuditi, saj se do takrat sploh ni nikjer govorilo o kakšnih narodnostnih skupinah, ampak samo političnih in državnih mejah. Francoska okupacija je trajala premalo časa, da bi mogla ukoreniniti idejo narodnosti in razjasniti pojem o slovanski skupnosti, o krvnem sorodstvu beneških Slovencev z ogromnim slovanskim svetom. V italijanskih spisih in knjigah je pa zelo star in čisto navaden izraz «Schiavonia Veneta», ki se je rabil uradno in med ljudstvom še do nedavnega. Šele odkar so se Italijani združili v eno državo so začeli rabiti za našo deželo ime «Slavia Italiana» oziroma «Italijanska Slavija». Po prvi svetovni vojni pa so opustili tudi ta naziv in začeli označevati teritorij Beneške Slovenije po dolinah in sicer «Valle del Natisone», «Val Torre», «Val Cornappo» itd. Samo «Istituto Centrale di Statistica» (Centralni zavod za statistiko) je do leta 1936 (to je ob priliki IX, popisa prebivalstva) nazival občine s slovenskim prebivalstvom z imenom «Zona montana orientale dell'Alta Slavia» (Vzhodno hribovsko področje Gornje Slavije). To področje je tvorilo samostojno statistično enoto in so ga sestavljale sledeče občine: Brdo v Terski dolini, Platišče (od 1932 Tipana), Sv. Peter ob Nadiži, Sv. Lenart (sedaj Sv. Lenart v Furlaniji), Dreka pod Kolovratom, Srednje, Grmek, Sovodnje, Ronec in Tarčet. Ti dve zadnji občini sta se leta 1931 združili v eno samo, današnjo občino Podbonesec.

Ob priliki popisov prebivalstva po tej zadnji vojni pa so prejšnji naziv še bolj skrčili in je iz uradnega naziva zgoraj omenjene statistične enote izpadla «Alta Slavia». Sedaj jo imenujejo samo «Zona montana orientale».

Kako jo bodo imenovali v bodoče, ne vemo. Pri pokrajinski upravi v Vidmu deluje vseskozi komisija za toponomastiko in zato bi bilo prav, da bi ta proučila vso to zadevo in da bi vasi, kjer prebivajo slovenski ljudje, ohranile svoja stara imena in da bi se za našo deželo rabilo pravo ime, oziroma da se ne bi v nikakem primeru opustilo «Slavia», ki priča, da tam žive prebivalci slovenskega jezika.

V VIDMU PRESTOLICI FURLANIJE

Množično protestno zborovanje proti fašističnim izzivanjem

Govori voditeljev antifašističnega odporniškega gibanja – Poslanec Lizzero ostro obsodil fašistične izzivače in pozval vse dobromisleče ljudi naj se strnejo in ne dovolijo, da bi se povrnili stari časi

V zvezi z zborovanjem, ki so ga imeli videmski fašisti v soboto, 31. maja v dvorani Ajace in po kateri so fašisti napadli mladino predstavnikov naprednih strank na Trgu Libertà, pri čemer je bilo tudi pet ranjenih, so napredne antifašistične sile organizirale v Vidmu preteklo soboto protestno manifestacijo, kot odgovor na omenjena fašistična izzivanja.

Okrog 18. ure se je zbralo na Trgu Venerio več tisoč ljudi. Kot prvi je govoril pokrajinski tajnik PSI dr. Volpe, ki je prečital manifest, katerega je podpisalo okrog 70 furlanskih intelektualcev. V manifestu je rečeno, «da se umetniki in kulturni delavci iz Furlanije, zaskrbljeni spričo nasilnega fašističnega izzivanja v Vidmu, ki ima zlato kolajno za svoje zasluge v odporniškem gibanju, pridružujejo odporniškim silam v obsodbi takega nasilja od strani ljudi, ki nimajo nič skupnega s študenti in s kulturo, ter obsojajo vsako zagovarjanje fašističnih nazori-idealov, ki jih je že obsodila tudi zgodovina».

Sledili so še drugi govorniki in zaključil je poslanec Mario Lizzero, ki je omenil tisti člen republiške ustave, ki prepoveduje ponovno reorganizacijo fašizma pod kakršno koli obliko. «3643 Furlanov, ki so padli v odporniškem gibanju, ki so pripadali vsem političnim strankam, so danes tukaj, da poudarjajo, da zastave fašističnih izdajalcev nimajo dostopa tja, kjer zlata kolajna spominja tiste, ki so padli v borbi proti fašizmu».

Po tem govoru so v sprevodu odnesli po en venec pod spominsko ploščo z motivacijo zlate kolajne Vidmu in pred spomenik padlih na Trgu 26. julija.

PO TOLIKIH LETIH PREMORA

Obnovljen nekdanji praznik v Mečani

Letos bodo že drugič praznovali vaškega patrona sv. Kocijana, ki je bil pred vojno opuščen - Ob tej priložnosti bodo otvorili tudi novo gostišče

Domačini iz Nadiške doline že težko pričakujejo prihodnjo nedeljo, to je 22. junij, ker bo tega dne v prijazni vasici Mečani, ki leži visoko v hribu na levem bregu Nadiže nad državno cesto, ki veže Čedad s Kobaridom, znana sagra svetega Kocijana. Včasih je bil ta svetnik patron tudi Gorenjega Brnasa, Petjaha, Koste, Lipe, Podbrnasa in Podara. Pred približno šestintridesetimi leti, ko je tudi po naših krajih gospodaril fašizem, pa so to sagro opustili in tudi cerkvica je ostala zapuščena in se sedaj na večih krajih kruši, kar je velika škoda, ker je izredno stara in bi jo lahko uvrstili med kulturne spomenike Nadiške doline in bi bila že lahko samo iz tega dejstva zelo privlačna.

Sagre svetega Kocijana so bile v preteklosti zelo živahne, saj so prihajali ljudje v Mečano za to priliko tudi iz oddaljenih vasi, se zbirali in si pripovedovali kako kaže letina, koliko prirastka bo kdo imel v hlevu, kako je z zdravjem v družini in tako naprej in se krepčali pod «fraščami» z dobrim domačim vincem, gubancami in še za dom so kaj kupili, seveda predvsem za otroke, ki so nestrpno čakali, da se povrne tata domov iz sagre. Ob zvokih domače harmonike so tudi peli in vriskali do poznega popoldne, zvečer pa so seveda nadaljevali s plesom.

Po tolikih letih premora so lansko leto zopet obnovili ta lepi slovenski praznik z mašo na odprtem. Udeležilo se ga je izredno dosti ljudi ne samo iz okolice, ampak tudi iz Čedada in Vidma. Letošnje praznovanje pa bo še lepše, vsaj tako obetajo, ker bo med mašo pel tudi cerkveni pevski zbor iz Špetra Slovenov. Tega dne bo tudi otvoritev gostilne «pri Jolandi» in druge zabave po starih običajih: tek v vrečah, vlečenje vrvi itd.

Mečana pa ni poznana naokoli samo po veselih sagrah, ampak jo poznajo zelo dobro tudi lovci, ki prihajajo v te kraje na lov, ki so menda zelo bogati na divjačini prav tamkajšnji gozdovi. Plen dostikrat spečejo kar na licu mesta in zato bo nova gostilna lahko slovela, tudi po lovskih specialitetah.

Vse to bi lahko mnogo pripomoglo, da bi se v teh krajih, posebno pa v Mečani, razvil turizem, a manjka poglavitno: dobra cesta. Cesta, ki vodi v to hribovsko vasico, je namreč zelo slaba in zato bi jo bilo nujno potrebno asfaltirati. Ljudje upajo, da jo bodo, saj dežela daje velike prispevke prav za gradnjo tovrstnih del, kjer so možnosti za razvoj turizma.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Ureditev cest

Koncem preteklega meseca je Ustanova za hribovsko gospodarstvo dala v zakup dela za ureditev cest v Idrijski dolini. Asfaltirali bodo najprej cesto, ki se v vasi Kosoni odcepi proti Prapotnem. Popravili bodo pa tudi cesto, ki vodi skozi Bordon. Prvo delo bo stalo okoli osem milijonov lir, drugo pa en milijon in 800 tisoč lir. Vse stroške bo vzdržala dežela. Deželno prisedništvo za kmetijstvo je dodelilo prapotniškem komunu tudi 15 milijonov lir za gradnjo mostičkov in za popravilo ceste, ki vodi v Čela.

Na zadnjem zasedanju komunskega sveta so med drugim sprejeli tudi komunski obračun za preteklo leto, ki je deficitaren za 7 milijonov lir in zato bodo morali prositi za posojilo.

FOJDA

Praznik vina v Fojdi uspel izredno dobro

Letošnji praznik vina v Fojdi, ki je trajal tri dni, je uspel izredno dobro. Bili so lepi sončni dnevi, kar je pripomoglo, da je prišlo iz Vidma, Gorice in drugih krajev izredno dosti ljudi na ta že tradicionalni praznik in pokušnjo lokalnega vina.

Letošnjo razstavo je otvoril poslanec Armani, prisotni pa so bili tudi nekateri deželni in pokrajinski svetovalci in druge osebnosti. Poslanec Armani je ob tej priliki imel tudi uradni govor, v katerem je v prvi vrsti poudaril novi zakon o klasifikaciji lokalnih vin, ki hoče zaščititi pristonost in kvaliteto pridelka. Letos je razstavljalo vino 20 pridelovalcev iz vseh krajev «pedemontane».

Mednarodni «rally» po vzhodnih Alpah

Avtomobilski klub iz Vidma (Automobile club di Udine) je organiziral, tokrat že petič, mednarodni rally po vzhodnih Alpah, ki se bo vršil dne 28. in 29. junija. Avtomobilisti bodo vozili tudi po vaseh Beneške Slovenije, od tu pa bodo šli preko obmejnega prehoda v Učeji v Žago, Bovec, Trento in čez Vršič v Kranjsko goro, od tam pa nazaj na italijansko ozemlje.

IZ NADIŠKE DOLINE

Za valorizacijo Nadiške doline

Pred nedavnim se je sestala na sedežu komuna skupščina lokalne turistične zveze, katere se je udeležilo tudi osem županov komunov Nadiške doline in Prapotnega. Prisotna sta bila tudi predstavnik furlanske ustanove za hribovsko gospodarstvo in Faustino Barbina, ki je predsednik pokrajinske turistične ustanove.

Po poročilu predsednika Gina Corrediga o dejavnosti turistične ustanove v letu 1968 in o računskih zaključkih so na široko razpravljali in nazadnje sprejeli program, ki ga je treba izvesti letos, o propagandni dejavnosti in o folklornih in športnih prireditvah.

Glede propagande so sklenili, da bodo dali ponatisniti prejšnji turistični prospekt z nekaterimi novimi označbami in postaviti ob glavnih cestah več propagandnih panojev.

Valorizirali bodo tudi nekatere že tradicionalne praznike ali sagre kot na primer praznik sv. Petra, sv. Roka, praznik kostanja, vina, gubanc, breskev, češenj in druge prireditve (ribolov, moto-croos, smučarske tekme na Matajurju itd).

Na omenjenem sestanku so razpravljali tudi o pobudi boksarskega kluba « Odred » iz Ljubljane, ki namerava organizirati boksarsko tekmovanje med Slovenijo in Furlanijo za prehodni « Memorial » v spomin pokojnega boksarja Tomaža Misona. Kot znano je ta športnik izgubil življenje ob priliki prijateljske boksarske tekme pred tremi leti med boksarji iz Slovenije in Furlanije. Odbor « Pro loco » iz Sv. Petra se bo pridružil tej pobudi ter prispeval za Memorial Tomaža Misona 50 tisoč lir.

Vsi prisotni so pohvalili plemenito pobudo « Odreda » iz Ljubljane, ki se je na ta način spomnil mladega Tomaža Misona. S srečanji v okviru Memoriala pa se bodo Slovenci in Furlani še bolje spoznali in utrdili medsebojno prijateljstvo.

V okviru vinske razstave in drugih proslav v Čedadu je bilo 2. junija srečanje med domačo ekipo iz Čedada in nogometaši « Svobode » iz Ljubljane.

Tekma se je začela ob 17. uri ter se je zaključila z zmago gostov z rezultatom 3:2. Po tekmi sta obe ekipi položili šopek nageljnov pred spominsko ploščo osmih padlih partizanov, ki so jih na tem igrišču ustrelili nacisti. Zato se tudi nogometno igrišče imenuje « Športno igrišče mučenikov za svobodo ». Sledilo je srečanje v dvorani restavracije « Trieste » v Čedadu, kjer so si predstavniki obeh ekip izmenjali pozdrave in darila. Domači so ob tej priliki rade volje prejeli tudi vabilo gostov za povratno srečanje v Ljubljani. Zaključili so z zdravicami na vinski razstavi, kjer so ponovno dali poudarka pomenu takih srečanj za utrditev medsebojnih dobrih odnosov.

Za poljsko pot Kal-Sv. Andrej

Za gradnjo poljske poti, ki vodi iz Kala v kraj Sv. Andrej, je deželno prisedništvo za kmetijstvo dodelilo podboneškemu komunu 87,5% prispevka na celotne stroške. V poletnih mesecih so namreč ti dve vasi trpeli pomanjkanje vode, kar je povzročalo neprestane težave.

Raziskali jame v Gorenjem Mersinu

Pretekli teden je prišla k nam speleološka skupina iz Tržiča (Monfalcone), da je pregledala nekatere podzemeljske jame in sicer v Gorenjem Mersinu na zahodnem pobočju Matajurja v podboneškem komunu. Tu so odkrili izredno lepo jamo, polno stalaktitov in stalagmitov, globoko 48 metrov. Ker so v njej naleteli kar na tri metre ledu, so jo imenovali «ledena jama». Skupina se je spustila še v drugo jamo skoraj 90 metrov globoko, ki pa ni prišla do dna, ker ni bila dovolj opremljena. Nihče ni namreč pričakoval, da je jama tako globoka. Tretjo jamo, globoko 14 metrov, so imenovali «jama gama», da so na ta način počastili radioamaterje iz Tržiča, ki so bili ves čas radijsko povezani z jamarji.

Jamarji pa so bili tudi v Hlasti v šenlenarškem komunu in se spustili v jamo «Indrinje», ki je ljudem že dolgo poznana in so mislili, da je celo mnogo bolj globoka. Tu so izmerili 8,6 m globine.

Ta posadka jamarjev, ki se je dva dni zadržala v podzemlju naših gora, je odkrila marsikaj novega za kamnoslovce Julijskih Predalp. Nadaljnje raziskave bodo zato toliko bolj pričakovane.

Mali obmejni promet meseca maja

Tudi meseca maja je bilo število prehodov skozi obmejne bloke v naših krajih zelo veliko, saj so jih zabeležili v Štupci 146.146, v Učeji 1250, na Mostu čez Nadižo (bivši Ponte Vittorio) v tipanskem komunu 481, na Mostu Mišček 828, na Mostu Klinac 159, v Polavi pri Čeplesiščih v sovodenjskem komunu 1001, v Robediščih 399, v Solarjih pri Dreki pa 261.

Nesreča pri delu

Precej hudo se je ponesrečil 52-letni Gino Battistig iz Kala pri Podbonescu, ko je nesel iz gozda breme drv. Med potjo mu je spodrsnelo po spolzki poti in je tako nerodno padel, da je dobil več težjih poškodb v prsnem košu. V čedadski bolnici so izjavili, da se bo moral zdraviti najmanj tri tedne.

Poroka

Pred kratkim se je poročil Robert Birtig iz Podbonesca z bolničarko Danielo Vattori iz Čedada. Prijatelji in znanci jima želijo mnogo sreče in zadovoljstva na skupni življenjski poti.

Sv. Lenart

Iz komunske seje

Komunski svet, ki se je sestal dne 25. maja, je med drugimi točkami dnevnega reda sprejel tudi spremembe v štatuta konzorcija za turistični razvoj Nadiške doline in področje Matajurja ter dal tudi pristanek za pristop k pokrajinskemu konzorciju za boj proti rakavim obolenjem. Ob koncu zasedanja so sprejeli tudi komunski obračun za leto 1968 in nova pravila za upravljanje športnih igrišč in potrdil tudi upravni odbor komunske podporne ustanove (ECA).

Deželni prispevek za ceste

Te dni je šenlenarški komun dobil sporočilo, da je deželno prisedništvo za javna dela dodelilo 87,5% na celotne stroške, ki znašajo šest milijonov lir, za popravilo nekaterih poljskih poti in en milijon in pol lir za gradnjo mostička čez Potok v kraju Pod senikom.

Srednje

Prispevek za popravilo cest

Notranje ministrstvo je dodelilo v teh dneh komunu Srednje en milijon lir za popravilo cest, ki jih je poškodovalo lansko leto neurje.

Z deli bodo verjetno pričeli še ta mesec.

Na Šentviški gori med Idrijo in Bačo

V spomin skladatelju Laharnarju

V prihodnjo nedeljo bodo na Šentviški gori odkrili spominsko ploščo znanemu skladatelju, pesniku in zborovodji Ivanu Laharnarju. Ivan Laharnar, ki je dobro poznan tudi med beneškimi Slovenci, se je rodil leta 1866 iz kmečke družine na Šentviški gori na planoti med Idrijco in Bačo pri Podbrdu. Umrl je leta 1944. V svojem dolgem življenju je ustvaril celo vrsto zbirk vokalnih skladb tako svetnih kot cerkvenih. Slovesnosti se bo udeležilo dosti ljudi tudi iz Gornjega Posočja in Goriške. Odkritje spominske plošče se bo vršilo ob vsakem vremenu.

OB DVAJSETLETNICI SMRTI OTONA ŽUPANČIČA

"...morajo v svet, in tujina se diči z deli njihovih rok...„

(Duma)

OTON ŽUPANČIČ

11. junija je minilo natanko dvajset let, odkar je v Ljubljani za vedno zatisnil oči eden največjih slovenskih pesnikov in zadnji predstavnik slovenske Moderne Oton Župančič.

Z Župančičevim imenom je tesno povezana, pesniško in stvarno, vsa dolga, nedavna zgodovina slovenskega naroda, od njegovega prebujenja v prejšnjem stoletju, pa mimo dveh svetovnih vojn, tudi najnovejša zgodovina prvič samostojne in neodvisne slovenske države-Slovenije v novi Jugoslaviji. Vsi ti časi so se zvesto odrazili v pesnikovem delu. Še več, v njem se je poleg ljubezni in čisto čustvenih, razmišljujočih motivov, nenehno oglašala tudi velika skrb in žalost nad ekonomsko usodo slovenskega človeka, ki je moral v svet s trebuhom za kruhom zavoljo golega življenja. Morda v slovenski literaturi nimamo lepšega, pretresljivejšega in mogočnejšega spomenika slovenski ekonomski emigraciji kot prav v Župančičevi pesnitvi Duma, v kateri se pesnik, žalosten nad usodo slovenskih ljudi, ki v tujini puščajo svoj znoj in svojo pamet v slavo, čast in lepoto tujine, ob ljubezni do domovine hrepeneče želi, da bi se vrnili domov, pod rodni krov in doma ustvarjali zase boljše življenje.

Župančič je bil namreč doma iz krajev, kjer je bila doma revščina in ekonomska emigracija. Doma je bil iz Bele Krajine, najvzhodnejše slovenske pokrajine, ki ima, čudno, tako podobno usodo z najzahodnejšo slovensko pokrajino, z Beneško Slovenijo. Zato tudi ni nič čudnega, če je bil prijatelj našega pesnika in voditelja Ivana Trinka-Zamejskega, kateremu je tudi posvetil lepe verze.

Vinica in Trčmun. Vinica ob Kolpi, na slovensko-hrvaški meji. Trčmun pod Matajurjem, na beneškoslovensko-furlanski meji.

In smo se te dni odpravili v Vinico. Že iz Ljubljane do tja je razmeroma daleč, vendar lepa, sodobna cesta nas je iz Novega mesta potegnila čez čudovite Gorjance v Belo krajino, prečudovito pokrajino tihih brez, trt in gmajn prav na njen najvzhodnješi rob ob topli Kolpi, v Vinico.

In tu, sredi Vinice, je njegova rojstna hiša, malce bahata, mogočna, čisto nič ne sodi v okvir navadne sloven ske vasi. Na hiši plošča, ki te opozarja, da je bil pesnik v njej rojen in potem postanemo še hip ter vstopimo. Dve sobi v hiši opozarjata na pesnika in njegovo tukajšnjo mladost.

«17. junija 1951. leta smo odprli ti dve sobi Župančiču v spomin», pravi oskrbnica hiše in muzeja Ana Mihelič, sorodnica lastnika hiše prof. Evgena Lovšina in hkrati tudi daljna Župančičeva sorodnica. «Za tukajšnji muzejček skrbi Belokranjski muzej v Metliki po svojih močeh. Saj veste, tu, v Beli krajini, nismo bogati, čeprav bo nova cesta, ki so jo pred kratkim odprli od Črnomlja do Vinice, zagotovo zdaj privabila k nam v Vinico mnogo več ljubiteljev in spoštovalcev Župančičeve umetnosti. Sicer pa se tudi tako ne morem pritoževati nad obiskom. Lani je obiskalo Vinico in pesnikovo rojstno hišo 2.400 obiskovalcev, pretežno šolske mladine, letos pa jih je bilo že doslej, do začetka junija, kakih 1800. Za primerjavo: lani jih je bilo do junija samo 402».

Pripomnili smo, da je povečan obisk zagotovo tudi zaradi nove ceste, kar nam je Mihelčeva potrdila.

Potem smo si ogledali muzejček, ki je lepo, a skromno opremljen. Po stenah vise pesnikove fotografije iz raznih obdobij njegovega življenja, pod vitrinami so njegovi rokopisi, na policah pa njegove knjige in prevodi. V drugi sobi je postelja s pesnikovo posmrtno masko na steni ter drugo pohištvo iz časa njegovega rojstva. Od tam smo se napotili še na vrt, kjer med gredicami sameva pesnikova bista, doprsni kip izpod dleta prezgodaj umrlega kiparja Jakoba Savinška.

In tu, na vrtu v Vinici, smo se spet spomnili Trčmuna. Dva naša velikana, Trinko na skrajnem zahodu in Župančič na skrajnem vzhodu naše domovine. Kot bi se klicala in stražila. Stražila vsak na svoji meji. Pesnika na mejah zemlje slovenske. Pesnika kot dobra zvesta in zanesljiva stražarja. Njuno najlepše in najučinkovitejše orožje pa je - slovenska pesem. Poezija.

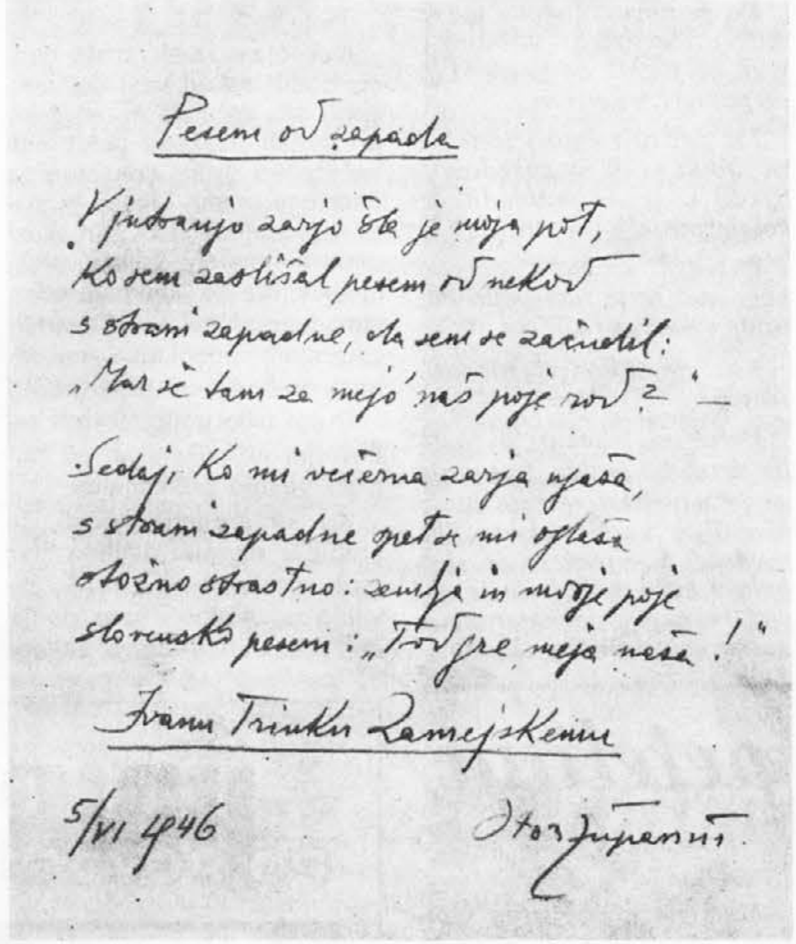

Oton Župančič našemu pesniku Trinku.

Založba Mladinska Knjiga

Izšel je ponatis

na Slovenskem zelo priljubljenega dela

FRANCE PREŠEREN

Poezije in pisma

ANTON SLODNJAK

Prešernovo Življenje

S to izdajo nudi Mladinska knjiga slovenskim bralcem reprezentativno izdajo Prešerna v elegantni opremi, na izbranem papirju in skrbnem tisku.

Prva knjiga **POEZIJE IN PISMA** vsebuje celotno Prešernovo delo, ki ga je uredil dr. Anton Slodnjak.

Najboljše dopolnilo prvi knjigi je monografija **PREŠERNOVO ŽIVLJENJE.**

Monografija je bogato opremljena s skrbno izbranim slikovnim gradivom.

Okrog sedemdeset fotografij še povečuje dokumentarno vrednost in privlačnost knjige.

Knjigi sta tiskani v enotnem formatu 18x25 cm, vezani v celoplatno, opremljeni z barvnim ščitnim ovitkom in vloženi v varovalni karton.

Knjigi staneta 90.— dinarjev, znesek lahko odplačate v 3 zaporednih mesečnih obrokih po 30.— dinarjev, naročite pa jih v Tržaški knjigarni, Trieste, Via San Francesco 20.

NA NAŠE DELO

Škodljivci in bolezni v sadovnjaku in cvetičnem vrtu

Meseca junija povzročajo sadjarju dosti skrbi in dela razni škodljivci in bolezni, ki se pojavijo v tem času v sadovnjaku. Zato je treba sadno drevje ponovno škropiti proti škrlupu in črvivosti z 2% žvepleno apneno brozgo in dodatkom 400 gramov arzenita. Debla opašemo z valovitim papirjem; v tega se skrijejo gosenice jabolčnega zavijača in drugi škodljivci. Obiramo in pobiramo črvivo sadje, ga pokrmimo prašičem ali pa zakopljemo v zemljo. Na breskvah obiramo kodrave liste in jih sežigamo in zatiramo listne ušice, ki se prav v tem mesecu zelo hitro množe. Na kapusnicah odlaga kapusov belin na spodnje strani listov zalego. Če smo jo prezrli, bomo poprašili napadene liste z DDT praškom ali poškropili s kakim drugim škropivom, ki ga dobimo v agrariji.

Na vrtnicah, posebno na vzpenjalkah, se pojavlja plesen. Prašimo jih v vročem soncu z žveplenim prahom v presledkih deset dni. Odstranjujemo odcvele cvete in poganjke z divjakov. Vrtnice v suši zalivamo in pospešujemo rast ob dežju z gnojnico in s superfosfatom. Podpiramo z gnojnico tudi rast (šipkov), da bodo dovolj sočni za okulacijo. Na rabate in grede sadimo cvetice kakor: lobelije, petunije, verbene, cinije itd.

Pri zavodu BOREC v Ljubljani bodo izšli spomini Jožka Ošnjaka z naslovom

"Pod Matajurjem„

Kratkemu opisu zgodovinske preteklosti Benečije in njene zemljepisne lege ter narodopisnih značilnosti, socialne in gospodarske problematike sledijo opisi avtorjevih mladostnih doživetij, srečanja z vaškimi posebneži, doživljaji v italijanski vojski, v drugem delu knjige pa kapitulacija Italije, vstaja beneškega ljudstva, boji beneškega bataljona in drugih enot v Benečiji in v sosednjih pokrajinah do zaključnih operacij za osvoboditev Benečije.

Knjiga bo opremljena s številnimi celostranskimi fotografijami in dvajsetimi skicami; vezana v celoplatno.

Ob izidu programa bomo napovedali tudi ceno, lahko pa jo naročite takoj pri zavodu BOREC, Ljubljana, Beethovnova 10/knjigotrški oddl.

Beneška Slovenija pod oglejskimi patriarhi

Zgodovina gradov

Na strmem, ostrem kuclju tik nad vasjo Prešnje ter južno od Ažle in vzhodno od Sv. Jurija (S. Guarzo) je stal grad Gronumberg (slovenski Karkoški grad). Morda je bilo prav tu ono mesto, kjer so Slovenci okoli leta 750 popolnoma potolkli čedadskega vojvodo in uničili vse furlansko plemstvo. Czornig meni, da so ta grad postavili v obrambo kobaridsko-predelske ceste, toda zgodovinska dejstva pričajo, da je služil ravno v nasprotne namene, ker so roparski vitezi iz njega napadali mirne trgovce in njihovo blago.

Gronumberški lastniki so bili do leta 1364 plemiči Kaporjaki (Cavoriaco), ki so imeli svoj rodni grad nad Faganjo (severovzhodno od Vidma). V Gronumbergu so imeli Kaporjaki svoje posebne gradnike, ki so čuvali to važno trdnjavo. Tak gradnik je bil leta 1317 nek Henrik Cazetta, katerega so obdolžili, da je nameraval grad izdati sovražnikom. Da bi se te sumnje rešil se je zavezal pred generalnim vikarjem akvilejske cerkve, da se bo mesec dni po izvolitvi novega patriarha popolnoma opravičil zaradi te težke obtožbe, v drugem primeru pa da bo plačal 200 mark globe, in za to so jamčili trije njegovi prijatelji z vsem svojim premoženjem.

Ko so se furlanski plemiči leta 1361. združili z nadvojvodo Rudolfom IV. proti patriarhu, so mu izročili tudi Kaporjaki svoj grad Čukolo, da je spravil vanj avstrijsko posadko. A ko je bila avstrijska posadka pri Faganji premagana, je ukazal patriarh porušiti tudi Čukolo. To se je zgodilo leta 1364. Vendar tako strategično mesto ni moglo biti dolgo pozabljeno. Leta 1381. se je vnela meščanska vojna med furlanskimi mesti in plemstvom, v kateri sta stali patriarška (Čedad in goriški grofi) in beneška (Videm, Benečani) stranka nasproti. Čedajci so začeli v naglici utrjevati Gronumberg kakor jim je svetoval njihov vojaški poveljnik Herman Formentini, član plemiških zadružnikov na tolminskem gradu.

Pozneje je prišel ta grad v last bogati rodovini de Portis iz Čedada, ki je imela svoja posestva in sodstvo med beneškimi in briškimi Slovenci. Na gradu so postavili opazovališče in nekak optičen brzojav, da so naznanjali bližnjim krajem pretečo nevarnost, na primer ob času turških napadov. Od tu se namreč vidi daleč naokoli. Stalno ni nihče stanoval v gradu razen oskrbnika, ki je bil pa le navaden kmet, le da je užival kako plemiško zemljišče brez najemmine. Leta 1454. najdemo kot takega oskrbnika nekega Jurčeta, («Jurse», habitante in Castro nobilis viri ser Nicolai de portis, vocato Grunemberch de super Civitatem Austrie), ki je bil za pričo glede občinskega zemljšča pri Ažli.

Nasproti gradu Gronumberg je stal grad Uruspergo in sicer pod starim gradiščem na Volovjaku nad vasjo Sv. Jurij. Bil je ena najmočnejših trdnjav ne samo na Furlanskem in ne samo Gronumbergov sosed, ampak tudi njegov verni drug v vseh vojnih prigodah in nezgodah. Zahn je tega mnenja, da je grad pripadal spočetka kranjskim Auersbergom in da je od njih dobil svoje ime. Zgodovina je malo zapisala o starejših dogodkih Urusperga. Od začetka je bil patriarhov fevd, a že v XIII. stoletju so se ga polastili Goričani in leta 1285. je povzdignil grof Albert II. pri Uruspergu Ivana Čukolo in tovariša v viteški stan. Ker so bili urusberški gradniki tudi hudi roparji, je zapovedal patriarh svojim podložnikom, naj ga skušajo premagati in razrušiti. Čedajci so s pomočjo Tolmincev res oblegali Urusperg od 8. aprila do 5. maja leta 1306. in prisilili njegove lastnike k obljubi, da ne bodo več nadlegovali trgovcev in njihovo blago.

Po Albertovi smrti ni hotel patriarh Ottobono hitro ponoviti urusberški fevd njegovemu starejšemu sinu Henriku II., a ta prisili leta 1312 patriarha, da mu potrdi vsa njegova posestva in ga imenuje pet let generalnim kapitanom na Furlanskem. Po smrti tega najmočnejšega in najsilnejšega goriškega grofa (1322) podeli patriarh Urusperg mogočnim gospodom iz Villalte posestva na vzhodni strani Faganje, ki so že poprej kupili kaporjaški del Urusperga. Ta odlična rodovina je imela svoja zemljišča tudi v Bovcu in okolici, v Drežnici in še v šestih vaseh na Tolminskem; dalje v Borjani in Breginju tik italijanske meje. Leta 1310 doseżeta brata Friderik in Ivan Villalta čast patriarhovega glavarja v Tolminu.

(Se nadaljuje)

za naše mlade bralce

SKOPUH IN NJEGOVA SRAJCA

Nekoč je živel človek, ki je imel mnogo denarja, a je bil velik skopuh. Za kosilo in za večerjo je jedel suh kruh in pil mrzlo vodico. Oblačil se je v staro srajco, katero je podedoval po očetu, ki je bil prav tak skopuh kot on. Bila pa je ta srajca vsa zakrpana, krpa pri krpi, cel je bil le en sam rokav. Razume se, da to skopuha ni motilo, ni se menil za posmeh sosedov.

Nekega dne je naš skopuh slekel srajco, jo opral in obesil na plot, da se posuši.

Sonce, ki je s svojimi žarki že veliko let sušilo srajco, se je nasmehnilo in si reklo:

«Stopilo bom na zemljo in od skopuha zahtevalo nagrado za uslugo, ki mu jo delam že toliko let».

Rečeno - storjeno. Sonce se je spremenilo v starčka z dolgo, belo brado, sedlo na mehek, puhast oblak in splavalo na zemljo. Stopilo je k skopuhovi hiši in potrkalo na vrata.

«Dober dan!» je pozdravilo, ko se je skopuh prikazal na pragu. «Prišlo sem, da izterjam denar, ki si mi ga dolžan».

«Denar? Kakšen denar?» je vprašal preplašeni skopuh in hotel zapreti vrata.

«Čakaj», je rekel gost in ga zgrabil za roko. «Jaz sem sonce. Dolgo vrsto let sem ti s svojimi žarki sušilo srajco, a mi doslej nisi dal niti prebite pare za dobroto, ki sem ti jo izkazovalo. Saj ne zahtevam mnogo. Samo sto zlatnikov».

«Če si res sonce, zakaj ti bo denar?» je vprašal skopuh, bled kot mrlič. «Ali ti mar vsi ljudje plačujejo za to, da sediš na nebu in greješ v svoje zadovoljstvo?».

Sonce se je zasmejalo, si pogladilo belo brado in odgovorilo:

«Denarja ne jemljem zase, marveč ga razdelim ubogim. Ti si tako bogat, da ti je sto zlatnikov toliko kot sto pšeničnih zrn».

«Ne dam denarja! Zlato mi je bolj pri srcu kot nesreča in soncu pred nosom zaprl vrata.

Tedaj si je čudni gost znova privzel prejšnjo podobo, odletel na nebo in ondod kot prej širno zemljo ogreval z blagodejnimi žarki.

«Čuj», je reklo sonce močnemu vetru, ki je prav tedaj kot krilat konj vršel mimo njega. «Stopi na zemljo in vzemi srajco človeku, ki je brez srca in ga ljudje kličejo za skopuha».

In veter je zapihal z vso silo, se spustil na zemljo in odnesel s plota skopuhovo srajco.

Ko je bogataš videl, da se mu srajca dviga visoko v zrak, je planil, da jo ulovi in se pomeri z vetrom.

Tri dni in tri noči je tekel za njo, a je ni mogel uloviti. Spotil se je, se prehladil, legel na posteljo in umrl.

Pokopali so ga, a njegovo bogastvo se je raztrosilo kot prah v vetru.

Kaj je bilo z njegovo srajco?

Veter jo je celih dve sto let vrtel po zraku. Nazadnje se je naveličal te igre in jo spustil v kotel neke velike tovarne. V njem se je skuhala v kašo, a iz kaše je nastal ta papir, na katerem je natisnjena ta naša zgodba.

O huden petelinu

Živela sta tam med gozdovi oče in mati. Imela sta hišico, dve njivi, kravico in pet otrok. Najmlajša hčerka je bila Marička Bilo ji je pet let in je bila že prava gospodinja.

Vedno je bila z materjo. Če je mati šla na dvorišče, Marička za njo. Če je šla v hlev, Marička v hlev. Če na niivo, Marička na njivo.

Če je bilo treba pomesti vežo ali kuhinjo - Marička jo je pometla. Če je bilo treba prinesti z vrta kar koli, Marička je prinesla. Imela je tudi deset zajčkov in je skrbela zanje prav po materinsko. Nosila jim je vode in trave in snažila njihovo hišico. Zlasti pa je skrbela za kokoši in zbirala jajca.

Kadar je zakokodakala kokoš, je Marička stekla v kokošnjak, preiskala gnezda in prinesla materi jajca v pehar.

Mati jo je pohvalila - petelin pa se je postavil mrko na eno nogo sredi dvorišča in koval črne naklepe.

Spet so zakokodakale kokoši in spet je šla Marička v kokošnjak. Iskala je, iskala in pela:

«Kokò-kokò,
otroci gredo,
po jajca gredo,
jih v pehar neso».

Kokoške so tekle h gnezdu in pokazale Marički, kam so skrile jajčeca. Dala jih je v žep na pisanem predpasniku in veselo hitela proti hišici.

Takrat pa je s travnika pritekel! Peter,Maričkin brat, vil pot. Ni je pustil ne na levo ne na desno, ne naprej in ne nazaj.

«Mami te bom zatožila!» je v stiski zagrozila Marička.

Petelin pa se je razkošatil, zjezila ga je Maričkina grožnja in pognal se je vanjo, se s kremplji oprijel njenega predpasnika in kljun nameril naravnost v Maričkine' oči. Od groze niti zavpiti ni mogla.

Takrat pa je s travnika pritekel! Peter, Marčkin brat, nastavil je strašno leseno brzostrelko, ki jo je izdelal sam, in strel je zaregljal v petelina.

Tako je zaregljal, da se je petelin priči vzalil na tla in obležal. Marička pa je objokana, a rešena iz krempljev pošasti, pritekla v kuhinjo k mami.

Čez nekaj časa se je petelin, ki je od strahu omedlel, zavedel. Spomnil se je, da je Petrova puška lesena, da ima za naboj kamenje in da on, petelin ni mrtev, da se je le hudo prestrašil. Odprl je oči, skočil na noge in zapel kokošim v tolažbo, ki so že mislile, da je konec z njim.

Gledal je sicer še vedno izpod čela na Maričko, kadar je hodila po jajca, a bal se je Petrove puške in ni napadel Maričke nikoli več.

Branka Jurca :

Voda

Tonček se ni hotel umivati za nič na svetu. Samo da se ga je voda dotaknila, že je kričal na vse pretege. Kričal je in kričal toliko časa, da so pritekli pred okno otroci s treh dvorišč in sosedi in sosede iz treh hiš.

Mama se je razjezila, nič več ga ni hotela umivati.

Toda Tončkovega kričanja ni bilo in ni bilo konec, celo živali so se ga naveličale. Zato so sklenile zaroto.

Ko ga je začela mama drugo jutro umivati, je začel Tonček znova po stari navadi z vpitjem.

Pa je pritekel pes in začel lajati pred oknom ko za stavo.

Za njim je pritekla mačka. Mijavkala je in se drla, ko da bi ji kožo slačili.

Za njo je pritekel petelin. Dvignil je rdeči greben in zakikirikal, da so ga slišali v trihiše in še v tri hiše.

Tonček je vpil, otroci, sosedi in sosede s treh hiš pa niso slišali Tončka, temveč psa, ki je lajal, mačko, ki je mijavkala, in petelina, ki je kikirikal.

Tonček je gledal skozi okno, a ko ni videl zunaj ne enega soseda ne ene sosede in ne enega otroka, se je razjezil in utihnil.

In mama ga je ta dan prvič dočista umila.

Sviloprejka in pajek

Sviloprejka je predla tenko svilno nitko, pajek pa je napletel pajčjo nit in se norčeval:

«Kako si počasna! Le poglej, kako dolgo nit sem v tem času že napredel jaz!».

«Tvoje niti so resda dolge, a ničvredne. Moje pa plačujejo z zlatom», je odvrnila sviloprejka.

Mravljinčja sloga

Mravlja je našla zrno. Rada bi ga bila odnesla v mravljišče, a ni ga mogla premakniti: zrno je bilo pretežko.

K zrnu so se vrnile štiri mravlje. Pograbile so ga in ga zanesle domov. Česar ni zmogla ena mravlja, so štiri složne zlahka naredile.

Slovenska pravljica :

Orehova vejica

Nekoč so živeli štirje godci. Hodili so od vasi do vasi, godli po krčmah in se tako preživljali. Nekega poletnega večera so prišli do starega podrtega gradu. Mesec je zlatil razpadajoče zidove in skozi okna so molele veje dreves.

Tedaj se je spomnil eden izmed godcev: — Tovariši, zaigrajmo podoknico nekdanjim prebivalcem tega gradu!

Drugi trije godci so bili zadovoljni in vsi skupaj so zaigrali veselo poskočnico.

Ko so prenehali gosti, je stopil iz razvalin majhen star možiček. Lepo se jim je zahvalil za godbo, nato pa je dal vsakemu orehovo vejico:

— Nesite te vejice svojim otrokom.

Godci so vejice vzeli, ko pa se je podrti grad skril za ovinkom, so pometali vejice v travo. Jezili so se nad starčkom: — Mar bi nam raje dal kaj drugega. Le počemu bodo otrokom te vejice, saj jih imajo doma dosti.

Le tisti godec, ki se je spomnil, naj bi igrali nekdanjim prebivalcem gradu, je vtaknil vejico v žep. Ko je ponoči prišel domov, je položil vejico na mizo, da bi se otroci zjutraj z njo igrali.

Drugo jutro so otroci vsi presenečeni priskakali k njemu in rekli:

— Očka, čemu si nam prinesel tako trde orehe, da jih še stolči ne moremo. In tako svetlo se bleščijo. In čisto rumeni so. Takih orehov nismo še nikoli videli.

Godec je začudeno gledal orehovo vejico, na kateri je bilo polno zlatih orehov.

Hitel je k svojim tovarišem in jim povedal, kaj se je zgodilo. Ko so drugi trije to slišali, so brž tekli iskat svoje vejice tja, kamor so jih vrgli. Ves dan do noči so brskali in iskali po travi. Toda nazadnje so se morali vrniti domov praznih rok.

Niti najmanjšega daru ne smeš prezirati.

HRIBČEV GREGEC

PO POVESTI VENCESLAVA WINKLERJA

13. «Ne pobijte me vendar», se je prišlec suho zasmejal. «Popotni romar sem in na mrazu ne bi rad prenočil!».

Miha ga je nezaupljivo ogledoval. Videl je že romarja, tudi ponoči so se že oglasili, toda nobeden ni bil tako vedrega obraza kot ta. Prav tedaj je prišla k vratom tudi mati in začudeno ogledovala tujca v umazanem plašču. Tujec se je na pol priklonil in ponovil prošnjo. Hribčevka je v zadregi pogledala po otrocih in prikimala.

Tujec je stopil za njo. Sedel je za mizo in pravil, da hodi peš in da gre v Čedad, na Barbano in tudi v Rim. Potem je spraševal, kod vodi pot v Cerknico, v Postojno in kje je Turjaški grad, v katere cerkve bežijo na tej strani in če so bogate.

14. Bil je pobožen romar, ker se je tako zanimal za cerkve in samostane. Miha in Gregec sta sodila, da mora biti kje s hrvaške strani, tako čudno je zavijal v govoru. Čudila sta se, da ga toliko zanima, kako je z gradom Nadliškom, koliko je hlapcev v gradu in kako se razumejo. Ko je slišal, da je tudi gospodar te hiše tam zaprt, ker se je nekaj uprl, je obljubil, da bo molil tudi zanj.

Ob steni sta Gregec in Miha gubančila čelo. Takšnega romarja še nista videla. Tudi romarske palice nima. In lačen je. Je in je in ko izprazni posodo, gleda, kje bi še kaj dobil. Kruha si odlomi toliko, kot vsi Hribčevi skupaj.

Tedaj znova zaropota. Nekdo zopet bije po vratih.

15. Romar se zdrzne, skoči pokonci. Ostro pogleda po fantih, toda ti so še bolj začudeni kot on. Miha in Gregec nepremično čakata. Koga spet nosi okrog hiše. Tedaj zaslišijo znani glas cerkovnika strica Ahaca:

«Hej, odprite, ljudje božji!».

Gregec skoči z Miho odpirat. «Gosta imamo, zašepeta spotoma Ahacu Gregec, «svetega moža, romarja». - «Romarja, ki ni romar» trdi svojo Miha. Stric Ahac pa otrese sneg z nog, odloži sulico in sede za mizo.

Romar se oddahne, spet oživi in prične pripovedovati. Ahac prikimava in pripoveduje, kako je tudi sam romal. Tačas sta izginila Gregec in Miha v vežo, odpahnila vrata in poslušala v noč. «Dobro vem, da sem nekaj slišal», je godrnjal Miha.

16. In res - nekje daleč je odmevalo bobnenje, nerazločno bobnenje, ki se ni dalo z ničemer primerjati. Stisnila sta sekiri v roke in oprezno stopila okrog koče. «Čuj!» je dejal Miha znova. Po poti je nekaj bobnelo. Napenjala sta oči in čakala. Sedaj se je slišalo že razločneje, hreščalo je, kot bi kdo divjal po snegu. Nekaj črnega je hušknilo mimo.

«Konj!» je dejal Miha. Stekla sta po gazi na pot. Da, tam je stal nepremično konj, lepo opravljen konj. Stopila sta bliže in Miha mu je pričel ponujati dlan. «Na Sirko, na» Toda konj je prhnil, se vzpel na zadnje noge in v skoku oddirjal. Tedaj se je v obeh dečkih vzbudila prikrita misel. Stekla sta po hribu, butnila v izbo in zasopla dejala:

«Neki konj teka spodaj po poti. Pojdimo ga loviť.